

Tilburg University

Middenstand en aanpassing

Kaag, H.A.

Published in:
Maandschrift Economie

Publication date:
1936

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Kaag, H. A. (1936). Middenstand en aanpassing. *Maandschrift Economie*, 1(5), 229-231.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

ECONOMIE

Tijdschrift voor Algemeen Economische
Bedrijfs-Economische en Sociale Vraagstukken

Eerste Jaargang

No. 5

Februari 1936

Middenstand en aanpassing

door

Prof. H. A. KAAG

*„Ook de middenstand beleeft zware
tijden.”*

Mr. A. Baron van Wijnbergen.

Op geen terrein doet zich het conflict tusschen de eisch naar verdere prijsdaling, noodzakelijk om tot een aanpassing van het Nederlandsche kostenniveau aan dat van het buitenland te komen en de moreele en economische belangen van een bepaalde bedrijfstak, sterker gevoelen, dan op dat van den handeldrijvenden middenstand. Is deze door de crisis in het algemeen later getroffen, dan menige andere bedrijfstak, doordat hij geheel was ingesteld op de binnenlandsche markt, naarmate de economische inzinking voortduurde, de deflatie zich scherper doorzette en de koopkracht van het publiek verder werd aangetast, zag ook deze groep der bevolking haar in doorsnede toch reeds bescheiden inkomsten dalen en werd het voor haar steeds moeilijker het hoofd boven water te houden.

Wees een onderzoek in het jaar 1931 nog uit, dat de kleinhandelsprijzen niet verder gedaald waren dan overeenkwam met de verlaagde groothandelsprijzen, het onderzoek, dat het vorige jaar door het Economisch Instituut van den Middenstand werd verricht, toonde aan, dat de daling der kleinhandelsprijzen veel verder was gegaan en de brutowinstmarge had aangetast. Daarbij bleken de lasten waaronder de middenstand gebukt gaat een groote mate van starheid te vertoonen: belastingen, gas- en electriciteit, rente, huren, loonen. Bij de steeds verdergaande prijsdaling gingen deze een steeds hooger percentage der

geldomzetten opeischen. Bovendien namen sommige kosten toe, door de merkwaardige serviceconcurrentie, waarvoor het Nederlandsche publiek zeer gevoelig is. (Luxueus uitzierende etalages, thuisbezorging, uitsnijden van vleesch en zelfs van brood, dure verpakking etc.) Bovenbedoeld onderzoek van het middenstandsinstituut wees dan ook uit, dat vele winkeliers tijdens de crisis tot verbouwing van hun winkels overgingen en daardoor op hogere lasten kwamen te zitten.

Moet daarnaast worden toegegeven, dat de handelsdrijvende middenstand door de crisis minder direct werd getroffen, dan menige grootindustrie, welke voor de afzet harer producten op export is of was aangewezen, anderzijds zijn de gevolgen hier echter veel moeilijker te dragen, daar zij veel meer rechtstreeks de persoon raken.

Terwijl de grootonderneming in N.V.-vorm er in slechte jaren toe over kan gaan het dividend op de aandelen te verlagen of te passeeren, staat de middenstander voor vaste kapitaallasten. Het tribuut aan het kapitaal heeft voorrang boven de vergoeding van zijn eigen arbeidsprestatie.

De betrekkelijke soliditeit van het middenstandscrediet wordt dan ook dikwijls gekocht met groote persoonlijke offers, niet alleen van hem zelf, maar ook van zijn familieleden. Bestond hier niet dikwijls een zoo hooge opvatting van zakeneer, nauw verbonden aan familie-eer, veel leed, dat nu verborgen blijft, ware aan de oppervlakte gekomen, veel deconfitures die thans door het bijspringen van familieleden zijn voorkomen, waren een feit geworden.

De meening welke onder sommige groepen heerscht, dat in deze tijden de middenstand goede zaken maakt, ten koste van de consumenten is zeker onjuist en van harte onderschrijven wij de verklaring van den voorzitter van den Middenstandsraad, Mr. A. Baron van Wijnbergen: „Ook de middenstand beleeft zware tijden”.¹⁾

Maar nu het conflict! Wil men geen wijziging brengen

---

1) Avondblad Maasbode 28 Jan. '36.

in de huidige monetaire politiek, dan eischen levensbelangen van het land, dat de kleinhandelsprijzen nog belangrijk verder dalen en de rentabiliteit van de handeldrijvende middenstand nog verder wordt aangetast.....

Persoonlijk acht ik een zoodanige daling economisch mogelijk, doch sociaal onhoudbaar en moreel ongeoorloofd.